

TARAS V. KOVALCHUK

Zhytomyr Ivan Franko State University (Zhytomyr, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7516-4114>

THE UKRAINIAN INSTITUTE OF NATIONAL REMEMBRANCE AS AN INSTITUTIONAL BASIS FOR DECOMMUNISATION IN UKRAINE

Abstract. *The aim of the paper is to analyse the activity of the Ukrainian Institute of National Remembrance as an institutional basis for decommunisation in Ukraine.*

The scientific novelty is conditioned by the fact that this is the first comprehensive study which presents creation and activity of the Ukrainian Institute of National Remembrance as an institutional basis for decommunisation in Ukraine.

As a result, the author comes to the conclusion that the Ukrainian Institute of National Remembrance was established by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine in 2006, in accordance with the initiative of President V. Yushchenko. The institute was created based on the model of memorial institutes that existed in the countries of Central and Eastern Europe. The Ukrainian Institute of National Remembrance received the status of a central executive body and had many tasks related to the restoration and preservation of the historical memory of the Ukrainian people. In 2010–2014, it operated as a research institution. The Ukrainian Institute of National Remembrance regained its status as a central executive body after the Revolution of Dignity. At that time, it became the institutional basis for decommunisation in Ukraine. The Institute began to coordinate and control the processes of decommunisation (derussification, decolonization); it took part in the development of decommunisation laws and declassified documents related to the Soviet and Nazi totalitarian regimes. In the regions, the task of decommunisation (derussification, decolonization) was also entrusted to the interregional territorial departments of the Ukrainian Institute of National Remembrance. The interregional territorial departments cooperated with local authorities and local self-government.

Keywords: *Ukrainian Institute of National Remembrance, decommunisation, derussification, historical memory, Ukraine.*

Citation. Kovalchuk, T.V. (2025). The Ukrainian Institute of National Remembrance as an institutional basis for decommunisation in Ukraine. *Sumy historical and archival journal*, XLIV, 34–43. DOI: doi.org/10.21272/shaj.2025.i44.p.34

КОВАЛЬЧУК Т. В.

Житомирський державний університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7516-4114>

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА ДЕКОМУНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. *Метою роботи є розгляд діяльності Українського інституту національної пам'яті як інституційної основи декомунізації в Україні.*

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що тут уперше комплексно проаналізовано процеси створення й діяльності Українського інституту національної пам'яті як інституційної основи декомунізації в Україні. У результаті автор приходиться до висновків, що Український інститут національної пам'яті був створений Постановою Кабінету Міністрів України у 2006 р. відповідно до ініціативи Президента В. Ющенка. Він отримав статус центрального органу виконавчої влади та мав широке коло завдань,

© 2025 by the author(s)

This article published by Sumy Historical and Archival Journal distributed under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license

пов'язаних з відновленням та збереженням історичної пам'яті українського народу. Упродовж 2010–2014 рр. Інститут діяв як науково-дослідна установа. Свій статус центрального органу виконавчої влади Український інститут національної пам'яті поновив після Революції гідності. У цей час він перетворився на інституційну основу декомунізації в Україні.

Ключові слова: Український інститут національної пам'яті, декомунізація, дерусифікація, історична пам'ять, Україна.

Цитування. Ковальчук, Т.В. (2025). Український інститут національної пам'яті як інституційна основа декомунізації в Україні. *Сумський історико-архівний журнал*, XLIV, 34–43. DOI: doi.org/10.21272/shaj.2025.i44.p.34

Після Революції гідності кінця 2013 – початку 2014 рр. та ухвалення у 2015 р. законів про декомунізацію провідну роль у процесах декомунізації в Україні почав відігравати Український інститут національної пам'яті (УІНП). Із цього часу можна говорити про інституціалізацію декомунізації в Україні. Окрім іншого, діяльність УІНП як центрального органу виконавчої влади зосередилася на координації та контролі державної політики, спрямованої на позбавлення радянського, а згодом, від 2022 р., і російського ідеологічних спадків в публічному просторі населених пунктів України.

Різні аспекти діяльності УІНП досить активно вивчалися як українськими, так і західними вченими. Передусім вони звертали увагу на декомунізацію в Україні після ухвалення 2015 р. декомунізаційних законів, відзначаючи важливу роль у цьому процесі УІНП. Серед таких дослідників, зокрема, О. Гриценко (Гриценко, 2019), А. Киридон (Киридон, 2017: 157–160), Д. Марплз (Marples, 2018: 2–10), С. Руденко (Руденко, 2016: 283–296). Інші вчені, як-от Дж. Коулсон (Coulson, 2021: 5) та О. Охрімчук (Охрімчук, 2020: 386–397), вивчали діяльність УІНП з відновлення історичної пам'яті про Голодомор та радянські репресії в Україні; С. Власенко (Власенко, 2024: 30–36) й П. Опанащук (Опанащук, 2021: 60–63) відзначали важливу роль УІНП в інституціалізації політики пам'яті та формуванні пам'яті суспільства; Х. Федорів (Федорів, 2013: 161–167), окрім іншого, порівнювала діяльність інституцій у сфері політики пам'яті в Україні (УІНП) й Польщі (Польський інститут національної пам'яті) тощо. Заснування та основні напрямки діяльності УІНП, у тому числі в контексті “політичної кон'юнктури”, до 2017 р. розглядав Г. Касьянов (Касьянов, 2018: 135–152). Як важливий “інституційний інструмент” у реалізації декомунізаційної політики в Україні у 2014–2020 рр. називали УІНП Ю. Шаповал, І. Васильєва та І. Матвієнко. При цьому, вчені розглядали основні напрямки, суспільні рецепції та наслідки декомунізаційної політики в Україні в зазначений період (Шаповал та ін., 2020: 110–113). Відтак, поза увагою дослідників залишився комплексний узагальнений аналіз діяльності УІНП як інституційної основи декомунізаційних процесів в Україні у період від 2014 р. до початку 2025 р.

Метою статті є розгляд діяльності УІНП як інституційної основи декомунізації в Україні.

Фактично, створення УІНП відбулося за ініціатииви Президента В. Ющенка, але відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 р. УІНП утворювався як центральний орган виконавчої влади, перед яким постало широке коло завдань, пов'язаних із відновленням національної пам'яті українського народу, її збереженням та комеморацією, організацією тематичних історичних досліджень, впровадження державної політики пам'яті тощо. При цьому, головна увага науково-дослідницької діяльності УІНП на момент створення мала присвячуватися осмисленню комуністичного тоталітарного режиму в Україні ХХ ст. Це також стосувалося і комеморативних заходів “з увічнення пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій, учасників національно-визвольної боротьби” (Постанова від 31 травня 2006 р., 2006).

Г. Касьянов відзначає, що ініціатива Президента України В. Ющенка зі створення УІНП, була пов'язана з “копіюванням” досвіду країн Центральної й Східної Європи, у першу чергу Польщі. І навіть назва УІНП була “запозичена” у поляків (Польський інститут національної пам'яті, або ж Інститут національної пам'яті) (Касьянов, 2018: 135).

За президентства В. Януковича УІНП був позбавлений статусу центрального органу виконавчої влади та функціонував як науково-дослідна установа (Шаповал та ін., 2020: 112). Президентським Указом від 9 грудня 2010 р. “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” УІНП як центральний орган виконавчої влади ліквідовувався (Указ Президента України, 2010а). Водночас наступним Указом В. Януковича від 9 грудня 2010 р. Кабінету Міністрів України доручалося створити УІНП як науково-дослідну установу при Кабміні (Указ Президента України, 2010b). Відповідна Постанова Уряду з'явилася 12 січня 2011 р. Нові завдання УІНП як науково-дослідної установи при Кабінеті Міністрів України стосувалися науково-дослідної роботи у контексті формування й популяризації державної політики пам'яті (Постанова від 12 січня 2011 р., 2011).

Відновлення статусу УІНП як центрального органу виконавчої влади відбулося після Революції гідності. Постановою Кабміну від 9 липня 2014 р. утворювався УІНП як центральний орган виконавчої влади та ліквідовувався УІНП як науково-дослідна установа. На формально нову, а, по суті, – реорганізовану інституцію покладалося завдання “з реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті”. Діяльність інституту спрямовувалася й координувалася Кабінетом Міністрів України через міністра культури (у різні роки – міністр культури, молоді та спорту України; міністр культури та інформаційної політики України; нині – міністр культури та стратегічних комунікацій України) (Постанова від 9 липня 2014 р., 2014).

12 листопада 2014 р. Кабмін затвердив чинну редакцію “Положення про Український інститут національної пам'яті”. У подальшому зміни до положення врахували у діяльності УІНП Закони України “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки” від 9 квітня 2015 р. й “Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії” від 21 березня 2023 р. (Постанова від 12 листопада 2014 р., 2014).

Після відновлення у 2014 р. статусу центрального органу виконавчої влади УІНП почав виконувати завдання з координації й контролю за процесами декомунізації (а згодом – і дерусифікації та деколонізації) та, як зауважувалося вище, перетворився на інституційну основу декомунізації в Україні. Також у цей час у контексті міжнародної співпраці УІНП налагодив зв'язки з подібними інституціями в інших країнах Європи, був включений до Платформи європейської пам'яті та сумління. Українські дослідники, серед яких Ю. Шаповал, І. Васильєва, І. Матвієнко, наголошують, що Україна, таким чином, “трактує політику декомунізації як складову загальноєвропейського процесу поррахунків із тоталітарним минулим у Центральній та Східній Європі” (Шаповал та ін., 2020: 113).

Першим Головою (в. о. Голови) УІНП 23 червня 2006 р. Кабінет Міністрів України призначив І. Юхновського (Постанова від 23 червня 2006 р., 2006); із 19 липня 2010 р. на цій посаді перебував В. Солдатенко (Розпорядження від 19 липня 2010 р., 2010); із 25 березня 2014 р. новим очільником Інституту (певний час використовувався термін “директор”) став В. В'ятрович (Розпорядження від 25 березня 2014 р., 2014); Розпорядженням Кабміну від 11 грудня 2019 р. Головою УІНП призначений А. Дробович (Розпорядження від 11 грудня 2019 р., 2019); а 20 грудня 2024 р. – в. о. Голови Інституту – Ю. Гнатюк (Розпорядження від 20 грудня 2024 р., 2024). Перетворення УІНП на інституційну основу декомунізації в Україні, по суті, відбулося за керівництва ним В. В'ятровича.

Важливим напрямком діяльності УІНП у рамках реалізації політики декомунізації стала його участь у розробці прийнятих 9 квітня 2015 р. Верховною Радою України декомунізаційних законів, передусім Закону України “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки” (Олійник, 2015). Закони, набувши чинності 21 травня 2015 р., сприяли перетворенню декомунізації в Україні на системний процес. Власне, чинна роль УІНП у реалізації декомунізації, зокрема наданні відповідних рекомендацій органам влади щодо перейменування “радянських” топонімів, закріплена і у згаданому вище Законі України (Закон України, 2015b). Зауважимо, що декомунізаційні закони, розроблені УІНП, піддавалися значній критиці як українськими, так і іноземними фахівцями (Касьянов, 2018: 147–148; Руденко, 2016: 288–289; Marples, 2018: 2–4).

УІНП через розробку Закону України “Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років”, який є складовим декомунізаційного законодавства, напряду долучився до розсекречення архівних документів, пов’язаних із радянським та нацистським тоталітарними режимами. Цей Закон також передбачав створення Галузевого державного архіву УІНП (його іноді також називають “Архівом національної пам’яті”). Такий відомчий архів був створений з метою “забезпечення права на доступ до архівної інформації репресивних органів” (Закон України, 2015a). Із розвитком декомунізаційних процесів перед УІНП постало питання створення міжрегіональних територіальних структур, які б дозволили більш оперативно та з врахуванням місцевих реалій реалізовувати завдання Інституту на місцях. У зв’язку з цим 3 жовтня 2018 р. з’явилася постанова Кабінету Міністрів України про створення у складі УІНП міжрегіональних територіальних органів: Західного, Південного, Південно-Східного, Північно-Східного та Центрального міжрегіональних відділів (Постанова від 3 жовтня 2018 р., 2018). Першим міжрегіональним територіальним органом УІНП, створеним 11 червня 2019 р., став Північно-Східний міжрегіональний відділ з центром у Харкові. Його очільником стала історикня, активістка декомунізації у Харкові, координаторка громадської ініціативи “Харківська топонімічна група” М. Тахтаулова (Інститут розпочав формування, 2019). Також розпочали роботу й інші заявлені міжрегіональні територіальні органи УІНП, зокрема, з 1 серпня 2019 р. – Центральний (керівник кандидат історичних наук Б. Галайко) та Південно-Східний (очолив доктор історичних наук І. Кочергін) з центрами у Вінниці та Дніпрі відповідно (Розпочали роботу, 2019). Південний міжрегіональний відділ УІНП з центром в Одесі, який очолив історик, учасник бойових дій С. Гуцалюк, був створений наприкінці 2019 р. (Співпраця з істориками, 2019). Згодом запрацював і Західний міжрегіональний відділ УІНП (“Локальна пам’ять”, 2021).

9 квітня 2020 р., у 5-ту річницю прийняття Верховною Радою України декомунізаційних законів, УІНП оприлюднив статистику щодо результатів декомунізації. Загалом, за цей час було перейменовано 991 населений пункт, 26 районів, 51 493 топоніми у населених пунктах, 75 закладів освіти, 33 залізничні об’єкти, 2 морські порти; демонтовано 2 409 комуністичних монументів та пам’ятних знаків (із них 1 324 – В. Леніну). Формально перейменування частини топонімічних об’єктів відбулося і на тимчасово окупованих Російською Федерацією українських територіях (9 квітня виповнилося 5 років, 2020).

Якщо упродовж 2014 – початку 2022 рр. УІНП був основним центральним органом виконавчої влади у реалізації політики декомунізації, то в умовах повномасштабної російсько-української війни він також зосередив увагу на дерусифікації й деколонізації публічного простору. Передусім, це відбувалося у рамках реалізації Закону України “Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів” від 21 березня 2023 р. та було закріплено у доповненнях до “Положення про Український інститут національної пам’яті” (Постанова від 12 листопада 2014 р., 2014).

Складовою декомунізаційних, як і дерусифікаційних й деколонізаційних, ініціатив УІНП стало проведення ним інформаційно-просвітницьких заходів: круглих столів, лекцій, зустрічей, виставок, видання наукових і публіцистичних матеріалів тощо. Зокрема, у травні 2022 р. УІНП спільно з Міністерством культури та інформаційної політики (МКІП) України провів кілька круглих столів “Дерусифікація, декомунізація та деколонізація в публічному просторі”. За їх результатом було створено Експертну раду МКІП України з питань подолання наслідків русифікації та тоталітаризму (Звіт за 2022 рік, 2022). Рада готувала й оприлюднювала роз’яснення та рекомендації щодо подолання наслідків русифікації й тоталітаризму в публічному просторі українських населених пунктів (Рішення Експертної ради МКІП, 2022).

У липні 2022 р. Експертна рада МКІП України з питань подолання наслідків русифікації та тоталітаризму презентувала “Рекомендації щодо подолання наслідків русифікації та тоталітаризму в Україні”. Вони адресувалися органам місцевого самоврядування та громадським організаціям для подолання “антиукраїнського впливу російських цивілізаційних міфів”, імперської й радянської спадщини, представленої в публічному просторі населених пунктів (Експертна рада МКІП, 2022). Указані рекомендації в основі базувалися на розроблених УІНП концептуальних підходах, цілях та завданнях до деколонізації топонімічних об’єктів. Принагідно зауважимо, що УІНП брав чинну участь як у створенні Експертної ради МКІП України, так і у постійному супроводі її роботи (Звіт за 2022 рік, 2022).

Відповідно до наказу МКІП України від 25 липня 2023 р. було затверджено “Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам’яті з питань реалізації норм Закону України “Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії”. Наказом передбачалося створення при УІНП спеціальної Експертної комісії як постійно діючого консультативно-дорадчого органу, яка мала надавати фахові висновки щодо реалізації Закону України “Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії” (Наказ від 25.07.2023 № 399, 2023). До початку 2025 р. Експертна комісія надала 26 фахових висновків з питань визначення належності об’єктів (географічних об’єктів, назв юридичних осіб та об’єктів права власності, пам’ятників і пам’ятних знаків) до символіки російської імперської політики (Фахові висновки, 2025).

У цей час активну роботу продовжували міжрегіональні територіальні відділи УІНП, які співпрацювали з органами місцевої влади та місцевого самоврядування в ряді областей України, надаючи їм фахові консультації щодо декомунізації та дерусифікації публічного простору (Звіт за 2022 рік, 2022). Участь міжрегіональних територіальних органів УІНП у процесах декомунізації й дерусифікації проілюструємо на прикладі Північно-Східного міжрегіонального відділу (його діяльність поширювалася на Полтавську, Сумську, Харківську, Чернігівську, Луганську області), зокрема на Харківщині. Станом на 27 квітня 2024 р., за словами В. Ковальської, заступниці начальника Харківської ОВА, на території регіону за результатами спільної роботи обласної військової адміністрації, Північно-Східного міжрегіонального відділу УІНП, представників районів та громад області було перейменовано майже 18 тис. топонімів, у назвах яких містилася символіка імперської політики Росії (Відбулося перше засідання, 2024).

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 травня 2024 р. міжрегіональні територіальні органи УІНП були реорганізовані шляхом об’єднання. На базі Західного, Південного та Центрального міжрегіональних відділів був створений Перший міжрегіональний територіальний відділ, а на базі Південно-Східного й Північно-Східного – Другий міжрегіональний територіальний відділ УІНП (Розпорядження від 10 травня 2024 р., 2024). Такі структурні підрозділи діють і нині при УІНП та поширюють свій

вплив на наступні регіони: АР Крим, Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Херсонська, Чернівецька області – Перший міжрегіональний територіальний відділ; Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Київська, Луганська, Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська та Чернігівська області – Другий міжрегіональний територіальний відділ (Апарат Інституту, 2024). Важливо, що діяльність міжрегіональних територіальних відділів УІНП формально поширилася і на тимчасово окуповані Російською Федерацією українські землі. Адже набутий до цього досвід буде корисним для проведення декомунізації, дерусифікації й деколонізації на звільнених українських територіях у майбутньому.

Отже, у 2006 р. Постановою Кабінету Міністрів України відповідно до ініціативи Президента В. Ющенка за зразком меморіальних інституцій країн Центральної та Східної Європи було створено УІНП. Перед Інститутом як центральним органом виконавчої влади постало широке коло завдань, пов'язаних з відновленням та збереженням історичної пам'яті українського народу. Така діяльність УІНП була перервана у 2010–2014 рр., коли він функціонував як науково-дослідна установа. Після Революції гідності УІНП знову отримав статус центрального органу виконавчої влади у сфері відновлення та збереження історичної пам'яті. Від цього часу він перетворився на інституційну основу декомунізації в Україні. Це проявилось через координацію й контроль за процесами декомунізації (пізніше – дерусифікації й деколонізації); розробку декомунізаційних законів; участь у розсекреченні архівних документів, пов'язаних із радянським та нацистським тоталітарними режимами. Завдання з декомунізації (дерусифікації, деколонізації) в регіонах також виконували міжрегіональні територіальні відділи УІНП. Тут вони активно співпрацювали з органами місцевої влади та місцевого самоврядування.

Література:

Апарат Інституту, 2024 – Апарат Інституту. *Український інститут національної пам'яті*. 2024. URL: <https://uinp.gov.ua/pro-institut/komanda/aparat-institutu> (дата звернення: 03.01.2025).

Відбулося перше засідання, 2024 – Відбулося перше засідання Робочої групи Харківської ОВА з питань деімперіалізації та деколонізації топонімії. *Харківська обласна військова адміністрація*. 2024. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/126832> (дата звернення: 04.01.2025).

Власенко, 2024 – Власенко С.І. Інституціоналізація публічної політики національної пам'яті в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024 Вип. 41. С. 30–38.

Гриценко, 2019 – Гриценко О.А. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. Київ, 2019. 320 с.

9 квітня виповнилося 5 років, 2020 – 9 квітня виповнилося 5 років, як в Україні розпочалася декомунізація на законодавчому рівні. *Український інститут національної пам'яті*. 2020. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/9-kvitnya-vypovnylosya-5-rokiv-yak-v-ukrayini-rozpochalasya-dekomunizaciya-na-zakonodavchomu-rivni> (дата звернення: 21.02.2024).

Експертна рада МКІП, 2022 – Експертна рада МКІП оприлюднила рекомендації щодо подолання наслідків русифікації та тоталітаризму в Україні. *Міністерство культури та інформаційної політики України*. 2022. URL: <https://mesc.gov.ua/news/ekspertna-rada-mkip-opryliudnyla-rekomendatsii-shchodo-podolannia-naslidkiv-rusyfikatsii-ta-totalitaryzmu-v-ukraini/> (дата звернення: 07.02.2024).

Закон України, 2015а – Закон України “Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років”. *Верховна Рада України*. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/316-19#Text> (дата звернення: 02.05.2024).

Закон України, 2015б – Закон України “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки”. *Верховна Рада України*. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> (дата звернення: 02.05.2024).

Звіт за 2022 рік, 2022 – Звіт за 2022 рік. *Український інститут національної пам'яті*. 2022. URL: <https://uinp.gov.ua/pro-institut/zvity/zvit-za-2022-rik> (дата звернення: 13.01.2025).

Інститут розпочав формування, 2019 – Інститут розпочав формування територіальних відділів. *Український інститут національної пам'яті*. 2019. URL: https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/institut-rozpochav-formuvannya-terytorialnyh-viddiliv?fbclid=IwAR198b-9P9a22t8LYtzb6ExTa0GI4ALFT0x2rCz9w29-QndWMLpId_wH4k (дата звернення: 11.09.2024).

Касьянов, 2018 – Касьянов Г. Past Continuous: історична політика 1980-х – 2000-х. Україна та сусіди. Київ: Laurus, Антропос-Логос-Фільм, 2018. 420 с.

Киридон, 2017 – Киридон А.М. Декомунізація в Україні: природа та сутнісні характеристики процесу. *Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри*: зб. наук. праць. 2017. Вип. 6. С. 157–163.

Локальна пам'ять, 2021 – “Локальна пам'ять”: передача архіву з Австралії та інші новини з регіонів. *Український інститут національної пам'яті*. 2021. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/4302> (дата звернення: 08.08.2024).

Наказ від 25.07.2023, 2023 – Наказ від 25.07.2023 № 399 “Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України “Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів”. *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1359-23#n14> (дата звернення: 10.10.2024).

Олійник, 2015 – Олійник А. Декомунізація: вчимося на чужих помилках. *LB.ua*. 2015. URL: https://lb.ua/news/2015/07/01/309728_dekomunizatsiya_vchimosya_chuzhih.html (дата звернення: 18.02.2024).

Опанащук, 2021 – Опанащук П. Діяльність Українського інституту національної пам'яті як складова інституційного механізму реалізації державної політики пам'яті в Україні. *Економіка та держава*. 2021 № 1. С. 60–64.

Охрімчук, 2020 – Охрімчук О. Діяльність Українського інституту національної пам'яті з відновлення та збереження пам'яті про радянські репресії у західних областях. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*. 2020. Вип. 4/46. С. 383–400.

Постанова від 12 листопада 2014 р., 2014 – Постанова від 12 листопада 2014 р. № 684 “Деякі питання Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2014-%D0%BF#n11> (дата звернення: 03.01.2024).

Постанова від 12 січня 2011 р., 2011 – Постанова від 12 січня 2011 р. № 8 “Про утворення Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.12.2024).

Постанова від 23 червня 2006 р., 2006 – Постанова від 23 червня 2006 р. № 851 “При призначення Юхновського І.Р. виконуючим обов'язки Голови Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

Постанова від 3 жовтня 2018 р., 2018 – Постанова від 3 жовтня 2018 р. № 799 “Деякі питання діяльності Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/799-2018-%D0%BF#n10> (дата звернення: 03.01.2025).

Постанова від 31 травня 2006 р., 2006 – Постанова від 31 травня 2006 р. № 764 “Про утворення Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/764-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.12.2024).

Постанова від 9 липня 2014 р., 2014 – Постанова від 9 липня 2014 р. № 292 “Питання Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.12.2024).

Рішення Експертної ради МКІП, 2022 – Рішення Експертної ради МКІП з питань подолання наслідків русифікації та тоталітаризму. *Міністерство культури та інформаційної політики України*. 2022. URL: <https://mcsc.gov.ua/informatsiyna-polityka-ta-bezpeka/rishennya-ekspertnoyi-rady-mkip-z-pytan-podolannya-naslidkiv-rusyfikacziyi-ta-totalitaryzmu/> (дата звернення: 07.02.2024).

Розпорядження від 10 травня 2024 р., 2024 – Розпорядження від 10 травня 2024 р. № 422-р “Про оптимізацію діяльності міжрегіональних територіальних органів Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2024-%D1%80#n10> (дата звернення: 05.01.2024).

Розпорядження від 11 грудня 2019 р., 2019 – Розпорядження від 11 грудня 2019 р. № 1245-р “При призначення Дробовича А.Е. Головою Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

Розпорядження від 19 липня 2010 р., 2010 – Розпорядження від 19 липня 2010 р. № 1438-р “При призначення Солдатенка В.Ф. Головою Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1438-2010-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

Розпорядження від 20 грудня 2024 р., 2024 – Розпорядження від 20 грудня 2024 р. № 1290-р “При тимчасове покладення виконання обов'язків Голови Українського інституту національної пам'яті на Гнатюк Ю.С.”. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1290-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

Розпорядження від 25 березня 2014 р., 2014 – Розпорядження від 25 березня 2014 р. № 264-р “При призначення В'ятровича В.М. директором Українського інституту національної пам'яті”. *Верховна Рада України*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.01.2025).

Розпочали роботу, 2019 – Розпочали роботу ще два територіальних відділи Українського інституту національної пам'яті. *Український інститут національної пам'яті*. 2019. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/rozpochaly-robotu-shche-dva-terytorialnyh-viddily-ukrayinskogo-instytutu-nacionalnoyi-pamyati> (дата звернення: 08.08.2024).

Руденко, 2016 – Руденко С.Б. “Декомунізаційний” закон на сторожі збереження нерухомих пам’яток. *Праці Центру пам’яткознавства*. 2016. Вип. 30. С. 283–300.

Співпраця з істориками, 2019 – Співпраця з істориками, військовими та журналістами: Український інститут національної пам’яті активізує роботу з Півднем України. *Український інститут національної пам’яті*. 2019. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/spivpracya-z-istorykamy-viyskovymy-ta-zhurnalistamy-ukrayinskyu-institut-natsionalnoyi-pamyati-aktivizuye-robotu-z-pivdnem-ukrayiny> (дата звернення: 14.09.2024).

Указ Президента України, 2010а – Указ Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” від 9 грудня 2010 року № 1085/2010. *Верховна Рада України*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010#Text> (дата звернення: 27.12.2024).

Указ Президента України, 2010б – Указ Президента України “Питання Українського інституту національної пам’яті” від 9 грудня 2010 року № 1086/2010. *Верховна Рада України*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1086/2010#Text> (дата звернення: 27.12.2024).

Фахові висновки, 2025 – Фахові висновки Експертної комісії. *Український інститут національної пам’яті*. 2025. URL: <https://uinp.gov.ua/dekomunizatsiya-ta-reabilitatsiya/ekspertna-komisiya-uinp/fahovi-vysnovky-ekspertnoyi-komisiyi> (дата звернення: 02.01.2025).

Федорів, 2013 – Федорів Х.І. Інституційні механізми реалізації політики пам’яті в Україні та Республіці Польща. *Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету*. 2013. Вип. 10. С. 161–169.

Шаповал та ін., 2020 – Шаповал Ю., Васильєва І., Матвієнко І. Українське суспільство у 2014–2020 рр.: проблеми політики декомунізації. *Український історичний журнал*. 2020. № 4. С. 110–124.

Coulson, 2021 – Coulson J. The Holodomor in Collective Memory: Constructing Ukraine as a Post-Genocide Nation. *The General Assembly Review*. 2021. № 1. P. 1–15. URL: <https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/tgareview/article/download/10421/11096/26979> (дата звернення: 18.12.2024).

Marples, 2018 – Marples David R. Decommunization, Memory Laws, and “Builders of Ukraine in the 20th Century”. *Acta Slavica Iaponica*. 2018. Т. 39. P. 1–22. URL: <https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/publicn/acta/39/pp.%201%E2%80%939322.pdf> (дата звернення: 18.12.2024).

References:

Aparat Instytutu, 2024 – Aparat Instytutu [Apparatus of Institute]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiati*. 2024. URL: <https://uinp.gov.ua/pro-institut/komanda/aparat-institutu> [in Ukrainian]

Vidbulosia pershe zasidannia, 2024 – Vidbulosia pershe zasidannia Robochoi hrupy Kharkivskoi OVA z pytan deimperializatsii ta dekolonizatsii toponimii [The first meeting of the Working Group of the Kharkiv Regional Military Administration on deimperialization and decolonization of toponymy was held]. *Kharkivska oblasna viiskova administratsiia*. 2024. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/126832> [in Ukrainian]

Vlasenko, 2024 – Vlasenko S.I. Instytutstionalizatsiia publichnoi polityky natsionalnoi pamiati v Ukraini [Institutionalization of the public policy of national memory in Ukraine]. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini*. 2024 Vyp. 41. S. 30–38. [in Ukrainian]

Hrytsenko, 2019 – Hrytsenko O.A. Dekomunizatsiia v Ukraini yak derzhavna polityka i yak sotsiokulturne yavysheche [Decommunization in Ukraine as a public policy and as a cultural phenomenon]. Kyiv, 2019. 320 s. [in Ukrainian]

9 kvitnia vypovnylosia 5 rokiv, 2020 – 9 kvitnia vypovnylosia 5 rokiv, yak v Ukraini rozpochalasia dekomunizatsiia na zakonodavchomu rivni [April 9 marked 5 years since decommunization began in Ukraine at the legislative level]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiati*. 2020. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/9-kvitnya-vypovnylosya-5-rokiv-yak-v-ukrayini-rozpochalasya-dekomunizatsiya-na-zakonodavchomu-rivni> [in Ukrainian]

Ekspertna rada MKIP, 2022 – Ekspertna rada MKIP opryliudnyla rekomendatsii shchodo podolannia naslidkiv rusyfikatsii ta totalitaryzmu v Ukraini [The Expert Council of the MCIP has published recommendations on overcoming the consequences of russification and totalitarianism in Ukraine]. *Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy*. 2022. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/ekspertna-rada-mkip-opryliudnyla-rekomendatsii-shchodo-podolannia-naslidkiv-rusyfikatsii-ta-totalitaryzmu-v-ukraini/> [in Ukrainian]

Zakon Ukrainy, 2015a – Zakon Ukrainy “Pro dostup do arkhiviv represyvykh orhaniv komunistychnoho totalitarnoho rezhymu 1917–1991 rokiv” [Law of Ukraine “On Access to Archives of Repressive Bodies of the Communist Totalitarian Regime of 1917–1991”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/316-19#Text> [in Ukrainian]

Zakon Ukrainy, 2015b – Zakon Ukrainy “Pro zasudzhennia komunistychnoho ta natsional-sotsialistychnoho (natsystskoho) totalitarnoho rezhymiv ta zaboronu propahandy yikhnoi symboliky” [Law of Ukraine “On the Condemnation of Communist and National Socialist (Nazi) Totalitarian Regimes and the Prohibition of Propaganda of Their Symbols”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text> [in Ukrainian]

Zvit za 2022 rik, 2022 – Zvit za 2022 rik [Report for 2022]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiati*. 2022. URL: <https://uinp.gov.ua/pro-institut/zvity/zvit-za-2022-rik> [in Ukrainian]

Instytut rozpochav formuvannia, 2019 – Instytut rozpochav formuvannia terytorialnykh viddiliv [The Institute has begun the formation of regional departments]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiati*. 2019. URL: https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/instytut-rozpochav-formuvannya-terytorialnykh-viddiliv?fbclid=IwAR198b-9P9a22t8LYtzb6ExTaOGI4ALFT0x2rCz9w29-QndWMLpId_wH4k [in Ukrainian]

Kasianov, 2018 – *Kasianov H.* Past Continuous: istorychna polityka 1980-kh – 2000-kh. Ukraina ta susidy [Past Continuous: historical policy 1980–2000: Ukraine and its neighbours]. Kyiv: Laurus, Antropos-Lohos-Film, 2018. 420 s. [in Ukrainian]

Kyrydon, 2017 – *Kyrydon A.M.* Dekomunizatsiia v Ukraini: pryroda ta sutnisni kharakterystyky protsesu [Decommunization in Ukraine: the nature and essential characteristics of the process]. *Pivden Ukrainy: etnoistorychnyi, movnyi, kulturnyi ta relihiinyi vymiry*: zb. nauk. prats. 2017. Vyp. 6. S. 157–163. [in Ukrainian]

“Lokalna pamiat”, 2021 – “Lokalna pamiat”: peredacha arkhivu z Avstralii ta inshi novyny z rehioniv [“Local memory”: archive transfer from Australia and other news from the regions]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty*. 2021. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/4302> [in Ukrainian]

Nakaz vid 25.07.2023, 2023 – Nakaz vid 25.07.2023 № 399 “Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ekspertnu komisiyu Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty z pytan realizatsii norm Zakonu Ukrainy “Pro zasudzhennia ta zaboronu propahandy rosiiskoi imperskoi polityky v Ukraini i dekolonizatsiiu toponimii” [Order of 07/25/2023 No. 399 “On approval of the Regulations on the Expert Commission of the Ukrainian Institute of National Remembrance on the implementation of the norms of the Law of Ukraine “On condemnation and prohibition of propaganda of Russian imperial policy in Ukraine and the decolonization of toponymy”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1359-23#n14> [in Ukrainian]

Oliinyk, 2015 – *Oliinyk A.* Dekomunizatsiia: vchymosia na chuzhykh pomylkakh [Decommunization: learning from other people’s mistakes]. *LB.ua*. 2015. URL: https://lb.ua/news/2015/07/01/309728_dekomunizatsiya_vchimosya_chuzhih.html [in Ukrainian]

Opanashchuk, 2021 – *Opanashchuk P.* Diialnist Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty yak skladova instytuttsiinoho mekhanizmu realizatsii derzhavnoi polityky pamiaty v Ukraini [The activity of the Ukrainian Institute of National Remembrance as a component of the institutional mechanism of implementation of the state memory policy in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*. 2021 № 1. S. 60–64. [in Ukrainian]

Okhrimchuk, 2020 – *Okhrimchuk O.* Diialnist Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty z vidnovlennia ta zberezhenia pamiaty pro radianski represii u zakhidnykh oblastiakh [Activities of the Ukrainian Institute of National Remembrance to restore and preserve the memory of Soviet repressions in the western regions]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya Istoriia*. 2020. Vyp. 4/46. S. 383–400. [in Ukrainian]

Postanova vid 12 lystopada 2014 r., 2014 – Postanova vid 12 lystopada 2014 r. № 684 “Deiaki pytannia Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Resolution of November 12, 2014 No. 684 “Some Issues of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/684-2014-%D0%BF#n11> [in Ukrainian]

Postanova vid 12 sichnia 2011 r., 2011 – Postanova vid 12 sichnia 2011 r. № 8 “Pro utvorennia Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Resolution of January 12, 2011 No. 8 “On the Establishment of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2011-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

Postanova vid 23 chervnia 2006 r., 2006 – Postanova vid 23 chervnia 2006 r. № 851 “Pry pryznachennia Yukhnovskoho I.R. vykonuiuchym oboviazky Holovy Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Resolution of June 23, 2006 No. 851 “On the appointment of Yukhnovsky I.R. as Acting Head of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2006-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

Postanova vid 3 zhovtnia 2018 r., 2018 – Postanova vid 3 zhovtnia 2018 r. № 799 “Deiaki pytannia diialnosti Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Resolution of October 3, 2018 No. 799 “Some issues of the activities of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/799-2018-%D0%BF#n10> [in Ukrainian]

Postanova vid 31 travnia 2006 r., 2006 – Postanova vid 31 travnia 2006 r. № 764 “Pro utvorennia Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Resolution of May 31, 2006 No. 764 “On the Establishment of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/764-2006-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

Postanova vid 9 lypnia 2014 r., 2014 – Postanova vid 9 lypnia 2014 r. № 292 “Pytannia Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Resolution of July 9, 2014 No. 292 “Issues of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

Rishennia Ekspertnoi rady MKIP, 2022 – Rishennia Ekspertnoi rady MKIP z pytan podolannia naslidkiv rusyfikatsii ta totalitaryzmu [Decision of the Expert Council of the MCIP on overcoming the consequences of russification and totalitarianism]. *Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy*. 2022. URL: <https://mesc.gov.ua/informatsiyna-polityka-ta-bezpeka/rishennya-ekspertnoyi-rady-mkip-z-pytan-podolannya-naslidkiv-rusyfikatsiyi-ta-totalitaryzmu/> [in Ukrainian]

Rozporiadzhennia vid 10 travnia 2024 r., 2024 – Rozporiadzhennia vid 10 travnia 2024 r. № 422-r “Pro optymizatsiiu diialnosti mizhrehionalnykh terytorialnykh orhaniv Ukrainiskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Order of May 10, 2024 No. 422-r “On optimization of the activities of interregional territorial bodies of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-2024-%D1%80#n10> [in Ukrainian]

Rozporiadzhennia vid 11 hrudnia 2019 r., 2019 – Rozporiadzhennia vid 11 hrudnia 2019 r. № 1245-r “Pry pryznachennia Drobovycha A.E. Holovoio Ukrainskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Order of December 11, 2019 No. 1245-r “On the appointment of Drobovych A.E. as Head of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1245-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian]

Rozporiadzhennia vid 19 lytnia 2010 r., 2010 – Rozporiadzhennia vid 19 lytnia 2010 r. № 1438-r “Pry pryznachennia Soldatenka V.F. Holovoio Ukrainskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Order of July 19, 2010 No. 1438-r “On the appointment of V.F. Soldatenko as Head of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1438-2010-%D1%80#Text> [in Ukrainian]

Rozporiadzhennia vid 20 hrudnia 2024 r., 2024 – Rozporiadzhennia vid 20 hrudnia 2024 r. № 1290-r “Pry tymchasove pokladennia vykonannia oboviazkiv Holovy Ukrainskoho instytutu natsionalnoi pamiaty na Hnatiuk Yu.S.” [Order dated December 20, 2024 No. 1290-r “On the temporary assignment of the duties of the Head of the Ukrainian Institute of National Remembrance to Hnatiuk Yu.S.”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1290-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian]

Rozporiadzhennia vid 25 bereznia 2014 r., 2014 – Rozporiadzhennia vid 25 bereznia 2014 r. № 264-r “Pry pryznachennia Viatrovycha V.M. dyrektorem Ukrainskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” [Order of March 25, 2014 No. 264-r “On the appointment of V.M. Viatrovych as Director of the Ukrainian Institute of National Remembrance”]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264-2014-%D1%80#Text> [in Ukrainian]

Rozpochaly robotu, 2019 – Rozpochaly robotu shche dva terytorialnykh viddily Ukrainskoho instytutu natsionalnoi pamiaty [Two territorial departments of the Ukrainian Institute of National Remembrance have begun work]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty*. 2019. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/rozpochaly-robotu-shche-dva-terytorialnykh-viddily-ukrayinskogo-instytutu-natsionalnoi-pamiaty> [in Ukrainian]

Rudenko, 2016 – Rudenko S.B. “Dekomunizatsiini” zakon na storozhi zberezhenia nerukhomykh pamiatok [“Decommunization” law on the guard of preservation of heritage]. *Pratsi Tsentru pamiatkoznavstva*. 2016. Vyp. 30. S. 283–300. [in Ukrainian]

Spivpratsia z istorykamy, 2019 – Spivpratsia z istorykamy, viiskovymy ta zhurnalistamy: Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty aktyvizuie robotu z Pivdnem Ukrainy [Cooperation with historians, military and journalists: Ukrainian Institute of National Remembrance intensifies work with Southern Ukraine]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty*. 2019. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/spivpratsia-z-istorykamy-viiskovymy-ta-zhurnalistamy-ukrayinskyi-instytut-natsionalnoi-pamiaty-aktyvizuie-robotu-z-pivdnem-ukrayiny> [in Ukrainian]

Ukaz Prezydenta Ukrainy, 2010a – Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro optymizatsiiu systemy tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady” vid 9 hrudnia 2010 roku № 1085/2010 [Decree of the President of Ukraine “On Optimization of the System of Central Executive Authorities” dated December 9, 2010 No. 1085/2010]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010#Text> [in Ukrainian]

Ukaz Prezydenta Ukrainy, 2010b – Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pytannia Ukrainskoho instytutu natsionalnoi pamiaty” vid 9 hrudnia 2010 roku № 1086/2010 [Decree of the President of Ukraine “Issues of the Ukrainian Institute of National Remembrance” dated December 9, 2010 No. 1086/2010]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1086/2010#Text> [in Ukrainian]

Fakhovi vysnovky, 2025 – Fakhovi vysnovky Ekspertnoi komisii [Expert conclusions of the Expert Commission]. *Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty*. 2025. URL: <https://uinp.gov.ua/dekomunizaciya-ta-reabilitaciya/ekspertna-komisiya-uinp/fahovi-vysnovky-ekspertnoyi-komisiyi> [in Ukrainian]

Fedoriv, 2013 – Fedoriv Kh.I. Instytutsiini mekhanizmy realizatsii polityky pamiaty v Ukraini ta Respublitsi Polshcha [The institutional mechanisms of implementation of policy of memory in Ukraine and in the Republic of Poland]. *Panorama politolohichnykh studii: naukovyi visnyk Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*. 2013. Vyp. 10. S. 161–169/ [in Ukrainian]

Shapoval ta in., 2020 – Shapoval Yu., Vasylieva I., Matvienko I. Ukrainske suspilstvo u 2014–2020 rr.: problemy polityky dekomunizatsii [Ukrainian Society in 2014–2020: Problems of Decommunization Politics]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. 2020. № 4. S. 110–124. [in Ukrainian]

Coulson, 2021 – Coulson J. The Holodomor in Collective Memory: Constructing Ukraine as a Post-Genocide Nation. *The General Assembly Review*. 2021. № 1. P. 1–15. URL: <https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/tgareview/article/download/10421/11096/26979>

Marples, 2018 – Marples David R. Decommunization, Memory Laws, and “Builders of Ukraine in the 20th Century”. *Acta Slavica Iaponica*. 2018. T. 39. P. 1–22. URL: <https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/publictn/acta/39/pp.%201%E2%80%939322.pdf>

Отримано 29.03.2025

Отримано в доопрацьованому вигляді 03.04.2025

Прийнято до друку 07.04.2025

Submitted 29.03.2025

Received in received form 03.04.2025

Accepted for publication 07.04.2025